

Zarządzanie budżetami domowymi w warunkach kryzysu finansowego

WPROWADZENIE

Kryzys finansowy, który w ostatnim czasie zapanował, spowodował dużo zmian w dotychczasowym prowadzeniu wielu gospodarstw domowych. W niektórych gospodarstwach domowych nie podjęto na czas odpowiednich działań i pozaciągały one nowe kredyty, których w późniejszym czasie nie były w stanie spłacać z powodu między innymi wzrostu kursu walut czy utraty pracy przez ich członków. Dodatkowym obciążeniem okazały się działania instytucji finansowych namawiających ludzi do zaciągania pożyczek czy zakupu kart kredytowych. Wiele gospodarstw domowych poddając się namowom, by polepszyć w ten sposób swoją sytuację popadło w niewypłacalność.

Próbując bronić się przed następstwami kryzysu finansowego, wiele gospodarstw domowych podjęło działania mające na celu zmniejszenie wydatków poprzez badanie cen produktów do tej pory kupowanych lub ich zamianę na tańsze, zmianę planów urlopowych oraz podejmowanie tańszych sposobów spędzania czasu i korzystania z rozrywek, jak również powstrzymywanie się przed zakupami produktów wymagających większych nakładów finansowych.

Konsekwencje kryzysu finansowego w wielu gospodarstwach domowych będą jeszcze długo odczuwane. Jest to spowodowane obawami przed długofalowymi zmianami na rynku pracy i ogólnym zmniejszeniem dochodów w dużej ilości gospodarstw domowych. Strach przed kolejnym kryzysem i kolejnymi trudnościami finansowymi będzie ograniczał podejmowanie wielu działań inwestycyjnych i rozwojowych, co z kolei spowoduje zastój w funkcjonowaniu niektórych branż i kolejne za tym idące konsekwencje finansowe, przekładające się na funkcjonowanie poszczególnych gospodarstw domowych.

Głównym celem przeprowadzonego badania było zbadanie świadomości istnienia kryzysu finansowego i jego wpływu na podejmowanie działania oraz decyzje związane z prowadzeniem gospodarstwa domowego. Sformułowano następujące cele cząstkowe:

– zbadanie, czy respondenci są świadomi zaistniałego kryzysu finansowego,

- sprawdzenie, czy i w jaki sposób kryzys finansowy wpłynął na decyzje osób badanych w związku z zakupami, rozrywką i planami urlopowymi,
- zbadanie sposobów zabezpieczania gospodarstw domowych przed negatywnymi skutkami kryzysu finansowego,
- sprawdzenie sposobów postrzegania kryzysu finansowego przez badane osoby.

Postawiono następującą główną hipotezę badawczą: osoby badane są świadome zaistniałego kryzysu finansowego i podejmują decyzje oraz działania mające na celu zabezpieczenie się przed jego skutkami. W celu weryfikacji hipotezy głównej sformułowano następujące hipotezy cząstkowe:

- osoby, które wzięły udział w badaniu są świadome zaistniałego kryzysu finansowego,
- kryzys finansowy wpłynął na decyzje i działania respondentów dotyczące zakupów, rozrywki i planów urlopowych,
- osoby ankietowane zabezpieczają swoje gospodarstwa domowe przed skutkami kryzysu finansowego,
- kryzys finansowy postrzegany jest przez badane osoby jako zagrożenie dla ich gospodarstw domowych.

Badanie zostało przeprowadzone na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Kwestionariusze składające się z 28 pytań dotyczących zarządzania budżetami domowymi w warunkach kryzysu finansowego wypełniło 530 osób, które pracują i żyją w gospodarstwach domowych składających się przynajmniej z trzech członków.

Procedura badania została przeprowadzona w następujących czterech etapach:

- kontakt z potencjalnymi respondentami,
- wypełnienie kwestionariuszy przez badane osoby,
- utworzenie bazy danych z uzyskanych wyników,
- przeliczenie danych i przedstawienie ich w tabelach.

GOSPODARSTWO DOMOWE I JEGO FINANSE, PODSTAWOWE POJĘCIA

W literaturze przedmiotu można znaleźć dość imponującą liczbę definicji określających gospodarstwo domowe z różnych punktów widzenia. Gospodarstwo domowe może być zatem określone jako mikrojednostka gospodarująca, wytwarzająca dochód, będący własnością wspólną lub osobistą jego członków i dokonująca jego podziału na różne cele. Może ono produkować różne dobra, świadczyć usługi i gromadzić zapasy [Pałaszewska-Reindl, 1986, s. 34; Hodoly, 1971, s. 16].

Inna definicja zwraca uwagę na to, że gospodarstwo domowe jest najtrwałszym podmiotem gospodarującym, który opiera swoją działalność na sile roboczej swoich członków i własnych środkach materialnych. Możliwa jest zmiana charakteru gospodarstwa, zwłaszcza formy i zakresu jego funkcjonowania, która

następuje nieuchronnie pod wpływem ewolucji potrzeb jego członków i sposobów ich zaspokajania. Z kolei potrzeby gospodarstw są zróżnicowane i zależne od takich czynników jak: osiągnięty poziom gospodarki, wielkość i struktura rodziny, jej fazy rozwoju, styl życia czy miejsce zamieszkania [Kędzior, 1992, s. 1, 4; Bywalec, 2009, s. 20].

Według klasyfikacji przedstawianej w literaturze przedmiotu, finanse gospodarstw domowych są częścią nauki o finansach. W polskim piśmiennictwie dotyczącym tego tematu można znaleźć definicję finansów gospodarstw domowych jako dziedziny zajmującej się stosunkami ekonomicznymi polegającymi zarówno na gromadzeniu, jak i wydatkowaniu zasobów pieniężnych przez członków gospodarstw domowych [Kornik D., Kornik S., 2004, s. 13]. Inna, nieco rozszerzona definicja, określa finanse gospodarstwa domowego jako dziedzinę nauk ekonomicznych związaną z gospodarowaniem środkami finansowymi przez członków gospodarstw domowych, zajmującą się pozyskiwaniem środków finansowych, ich gromadzeniem i wydatkowaniem [Świecka, 2008, s. 64].

Od wieków kryzysy finansowe rozumiane jako sytuacja, w której poważne zakłócenia na rynku finansowym objawiają się znacznym spadkiem cen aktywów oraz upadłością wielu instytucji zarówno finansowych, jak i niefinansowych, stanowiły nieodłączną część rzeczywistości gospodarczej świata. Z czasem ich liczba i siła rosła, a obecnie wraz z postępującą globalizacją działalności gospodarczej i rynków finansowych zwiększył się zasięg kryzysów finansowych. Wzrasta liczba krajów objętych kryzysem oraz tempo rozprzestrzeniania się zjawisk kryzysowych [Arestis, Baddeley, McCombie, 2004, s. 159].

WYNIKI BADANIA

Kontakt z potencjalnymi respondentami nastąpił drogą telefoniczną. Z osobami, które zdecydowały się na wzięcie udziału w badaniu odbyło się spotkanie, podczas którego odpowiedziały na pytania zawarte w kwestionariuszu. Następnie z zebranych informacji została utworzona baza danych w programie Microsoft Excel. Uzyskane dane zostały przeliczone i zawarte w poniższych tabelach. Wśród 530 osób badanych było 237 kobiet i 293 mężczyzn.

Tabela 1. Struktura badanych osób ze względu na płeć i wiek [%]

Płeć	Wiek				Razem
	19–30 lat	31–42 lata	43–53 lata	54–65 lat	
Kobiety	14,9	15,7	9,4	4,7	44,7
Mężczyźni	17,9	19,2	11,0	7,2	55,3
Razem	32,8	34,9	20,4	11,9	100,0

W tabeli 1 przedstawiono strukturę badanych osób ze względu na płeć i wiek. Zostały utworzone cztery przedziały wiekowe. Najwięcej ankietowanych osób (34,9%) zostało zakwalifikowanych do przedziału wiekowego od 31 do 42 lat, wśród tych osób było 19,2% mężczyzn i 15,7% kobiet. W kolejnym przedziale wiekowym od 19 do 30 lat umieszczono 32,8% respondentów, wśród których było 17,9% mężczyzn i 14,9% kobiet. W przedziale wiekowym od 43 do 53 lat znalazło się 20,4% osób, które wzięły udział w badaniu, a wśród nich było 11% mężczyzn i 9,4% kobiet. W ostatnim przedziale wiekowym od 54 do 65 lat znalazło się najmniej (11,9%) ankietowanych osób, a wśród nich było 7,2% mężczyzn i 4,7% kobiet.

Tabela 2. Struktura badanych osób ze względu na płeć i wykształcenie [%]

Płeć	Wykształcenie			Razem
	Zawodowe	Średnie	Wyższe	
Kobiety	4,3	21,9	18,5	44,7
Mężczyźni	8,3	26,6	20,4	55,3
Razem	12,6	48,5	38,9	100,0

Źródło: opracowanie własne.

Dane przedstawione w tabeli 2 opisują strukturę badanych osób ze względu na płeć i wykształcenie. Średnie wykształcenie zadeklarowało 48,5% ankietowanych osób, wśród nich znalazło się 26,6% mężczyzn i 21,9% kobiet. Wykształcenie wyższe miało 38,9% osób, które wypełniły kwestionariusze, wśród nich było 20,4% mężczyzn i 18,5% kobiet. Zawodowe wykształcenie zostało zadeklarowane przez 12,6% respondentów, wśród nich znalazło się 8,3% mężczyzn i 4,3% kobiet.

Tabela 3. Struktura badanych osób ze względu na płeć i miejsce zamieszkania [%]

Płeć	Miejsce zamieszkania			Razem
	Wieś	Mała miejscowość	Miasto	
Kobiety	15,3	8,7	20,7	44,7
Mężczyźni	7,5	12,8	35,0	55,3
Razem	22,8	21,5	55,7	100,0

Źródło: opracowanie własne.

Zebrane dane pozwoliły na podział osób badanych ze względu na płeć i miejsce zamieszkania. Najwięcej respondentów (55,7%) mieszkało w mieście, wśród nich znalazło się 35% mężczyzn i 20,7% kobiet. Wśród osób, które wypełniły kwestionariusze 22,8% mieszkało na wsi, 15,3% z nich to kobiety i 7,5% to mężczyźni. Najmniej badanych osób (21,5%) mieszkało w małych miejscowościach, wśród nich było 12,8% mężczyzn i 8,7% kobiet.

Tabela 4. Podział badanych osób ze względu na płeć i świadomość kryzysu finansowego w Polsce i na świecie [%]

Świadomość kryzysu	Płeć		Razem
	Kobiety	Mężczyźni	
Tak, dlatego żyję oszczędniej	16,0	34,0	50,0
Tak, lecz jeszcze nie zdecydowałam/em się na oszczędzanie	14,9	18,7	33,6
Nie, zupełnie o tym nie myślę	5,5	1,1	6,6
Kryzys finansowy z pewnością mnie nie dotknie	1,7	0,2	1,9
Nie interesuję się sprawami gospodarczymi	3,6	0,9	4,5
Nie mam zdania na ten temat	3,0	0,4	3,4
Razem	44,7	55,3	100,0

Źródło: opracowanie własne.

Analiza zebranych danych umożliwiła podział badanych osób ze względu na płeć i uzyskanie odpowiedzi na pytanie dotyczące świadomości kryzysu. Połowa respondentów (50%) stwierdziła, że świadomość kryzysu sprawiła, że osoby te żyją oszczędniej, wśród nich było 34% mężczyzn i 16% kobiet. Kolejne 33,6% osób, które wzięły udział w badaniu stwierdziło, że zdaje sobie sprawę z kryzysu, lecz nie zdecydowało się na oszczędzanie, wśród tych osób było 18,7% mężczyzn i 14,9% kobiet. Zupełnie nie myśli o kryzysie 6,6% ankietowanych osób (5,5% kobiet i 1,1% mężczyzn). 4,5% respondentów nie interesowało się sprawami gospodarczymi, wśród nich było 3,6% kobiet i 0,9% mężczyzn. Kolejne 3,4% respondentów (3% kobiet i 0,4% mężczyzn) nie miało zdania na temat kryzysu. Natomiast 1,9% osób, które wzięły udział w badaniu stwierdziło, że ich kryzys finansowy z pewnością nie dotknie, wśród nich było 1,7% kobiet i 0,2% mężczyzn (tab. 4).

Tabela 5. Podział badanych osób ze względu na preferencje zakupowe po nastaniu kryzysu finansowego i płeć [%]

Kupuję produkty:	Płeć		Razem
	Kobiety	Mężczyźni	
Tańszych marek niż przed kryzysem finansowym	21,3	32,5	53,8
W większym opakowaniu	15,7	13,7	29,4
W ilości hurtowej	5,5	3,7	9,3
Moje preferencje zakupowe nie uległy zmianie	2,2	5,3	7,5
Razem	44,7	55,3	100,0

Źródło: opracowanie własne.

Na pytanie dotyczące preferencji zakupowych po nastaniu kryzysu finansowego większość respondentów (53,8%) zadeklarowało kupowanie produktów

tańszych marek niż przed kryzysem finansowym, wśród tych osób było 32,5% mężczyzn i 21,3% kobiet. 29,4% ankietowanych osób (15,7% kobiet i 13,7% mężczyzn) zaczęło kupować produkty w większych opakowaniach. Kolejne 9,3% osób, które wypełniły kwestionariusze, zaczęło kupować produkty w ilości i cenie hurtowej, wśród nich było 5,5% kobiet i 3,8% mężczyzn. Z kolei 7,5% respondentów (5,3% mężczyzn i 2,2% kobiet) stwierdziło, że ich preferencje zakupowe nie zmieniły się pomimo nastania kryzysu finansowego (tab. 5).

Tabela 6. Podział badanych osób ze względu na decyzje dotyczące wydatków na rozrywkę po nastaniu kryzysu finansowego i płeć [%]

Płeć	Wpływ kryzysu na wydatki na rozrywkę			Razem
	Kryzys ograniczył moje wydatki na rozrywkę	Kryzys nie wpływa na moje wydatki na rozrywkę	Trudno powiedzieć	
Kobiety	34,9	1,1	8,7	44,7
Mężczyźni	40,2	7,4	7,7	55,3
Razem	75,1	8,5	16,4	100,0

Źródło: opracowanie własne.

W tabeli 6 przedstawiono podział badanych osób ze względu na decyzje dotyczące wydatków na rozrywkę po nastaniu kryzysu finansowego. Zdecydowana większość ankietowanych osób (75,1%) stwierdziła, że ograniczyła swoje wydatki na rozrywkę po nastaniu kryzysu, wśród nich było 40,2% mężczyzn i 34,9% kobiet. 16,4% respondentów (8,7% kobiet i 7,7% mężczyzn) nie potrafiło określić, czy ich decyzje dotyczące wydatków na rozrywkę się zmieniły. Z kolei 8,5% respondentów (7,4% mężczyzn i 1,1% kobiet), zadeklarowało, że kryzys finansowy nie wpłynął na ich wydatki dotyczące rozrywki.

Tabela 7. Podział badanych osób ze względu na decyzje dotyczące planów urlopowych po nastaniu kryzysu finansowego i płeć [%]

Płeć	Moje plany urlopowe			Razem
	Znacznie się zmieniły	Nie uległy zmianie	Trudno powiedzieć	
Kobiety	30,8	9,2	4,7	44,7
Mężczyźni	28,1	19,5	7,7	55,3
Razem	58,9	28,7	12,4	100,0

Źródło: opracowanie własne.

Zebrane dane umożliwiły podział badanych osób ze względu na decyzje dotyczące planów urlopowych po nastaniu kryzysu finansowego. Ponad połowa respondentów (58,9%) stwierdziła, że ich plany urlopowe znacznie się zmieniły, wśród tych osób znalazło się 30,8% kobiet i 28,1% mężczyzn. Z kolei 28,7%

(19,5% mężczyzn i 9,2% kobiet) ankietowanych osób zadeklarowało, że ich plany urlopowe nie uległy zmianie pomimo kryzysu finansowego. 12,4% osób, które wzięły udział w badaniu (7,7% mężczyzn i 4,7% kobiet) nie potrafiło określić, czy ich plany urlopowe uległy zmianie z powodu kryzysu finansowego (tab. 7).

Tabela 8. Podział osób badanych ze względu na sposoby zabezpieczania gospodarstwa domowego przed negatywnymi skutkami kryzysu finansowego i płeć [%]

Sposoby zabezpieczania gospodarstwa domowego	Płeć		Razem
	Kobiety	Mężczyźni	
Wycofanie oszczędności z banków i innych instytucji	4,1	6,1	10,2
Rezygnacja z zakupów wymagających znacznych nakładów	27,2	16,6	43,8
Dokonywanie większej liczby zakupów tych produktów, dla których prognozuje się wzrost cen	4,3	1,7	6,0
Rezygnacja z zaciągania kredytów z obawy o brak możliwości ich spłaty	3,8	6,8	10,6
Zwiększenie oszczędności na tzw. czarną godzinę	3,4	17,5	20,9
Zupełnie nie przejmują się kryzysem i nie widzą potrzeby dodatkowego zabezpieczenia	1,9	6,6	8,5
Razem	44,7	55,3	100,0

Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie analizy zgromadzonych i zebranych w tabeli 8 danych stał się możliwy podział badanych osób ze względu na stosowane przez nich sposoby zabezpieczania gospodarstwa domowego przed negatywnymi skutkami kryzysu finansowego. Najwięcej z respondentów (43,8%) zdecydowało się na rezygnację z zakupów wymagających znacznych nakładów finansowych, wśród nich było 27,2% kobiet i 16,6% mężczyzn. Kolejne 20,9% osób (17,5% mężczyzn i 3,4% kobiet), które wzięły udział w badaniu, zdecydowało się na zwiększenie oszczędności na tak zwaną czarną godzinę. Z zaciągania kredytów z obawy o brak możliwości ich spłaty zrezygnowało 10,6% ankietowanych osób, 6,8% mężczyzn i 3,8% kobiet. Podobna liczba respondentów (10,2%) wycofała oszczędności z banków i innych instytucji finansowych. Wśród tych osób było 6,1% mężczyzn i 4,1% kobiet. Natomiast 8,5% osób, które wypełniły kwestionariusze, stwierdziło, że zupełnie nie przejmują się kryzysem finansowym i nie widzą potrzeby dodatkowego zabezpieczenia finansowego. Wśród nich było 6,6% mężczyzn i 1,9% kobiet. Z kolei 6% respondentów (4,3% kobiet i 1,7% mężczyzn) zdecydowało, że dobrym sposobem na poradzenie sobie z kryzysem finansowym jest dokonywanie większej liczby zakupów tych produktów, dla których prognozowany jest wzrost cen.

Tabela 9. Podział badanych osób ze względu na formy postrzegania kryzysu finansowego i płeć [%]

Płeć	Formy postrzegania kryzysu					Razem
	Zdecydowanie jako zagrożenie	Raczej jako zagrożenie	Nie wiem	Raczej jako szansę	Zdecydowanie jako szansę	
Kobiety	15,1	18,5	4,7	4,5	1,9	44,7
Mężczyźni	19,2	23,6	3,4	6,6	2,5	55,3
Razem	34,3	42,1	8,1	11,1	4,4	100,0

Źródło: opracowanie własne.

Analiza zebranych danych pozwoliła na podział badanych osób ze względu na formy postrzegania kryzysu finansowego. Kryzys finansowy był traktowany raczej jako zagrożenie przez 42,1% respondentów, wśród których znalazło się 23,6% mężczyzn i 18,5% kobiet. Kolejne 34,3% ankietowanych (19,2% mężczyzn i 15,1% kobiet) uważało kryzys jako zdecydowane zagrożenie dla własnego gospodarstwa domowego. Natomiast 11,1% osób (6,6% mężczyzn i 4,5% kobiet), które wypełniły kwestionariusze potraktowało kryzys raczej jako szansę na rozwój. Wśród osób, które wzięły udział w badaniu, 8,1% (4,7% kobiet i 3,4% mężczyzn), zadeklarowało, że nie wie, w jakiej formie postrzegać kryzys finansowy. Tylko 4,4% respondentów uznało kryzys finansowy za zdecydowaną szansę na rozwój dla własnego gospodarstwa domowego. Wśród nich było 2,5% mężczyzn i 1,9% kobiet (tab. 9).

PODSUMOWANIE

Gospodarstwa domowe mające na celu zaspokojenie potrzeb swoich członków poprzez podejmowanie różnych form zdobywania, gromadzenia i wydatkowania zasobów pieniężnych zostały postawione w bardzo trudnej sytuacji, kiedy nastąpił globalny kryzys finansowy. Próbuąc radzić sobie z zaistniałą sytuacją, członkowie gospodarstw domowych zaczęli podejmować różnego rodzaju działania mające na celu zabezpieczenie się przed skutkami kryzysu.

Analiza danych z przeprowadzonego badania umożliwiła potwierdzenie hipotezy głównej, która brzmi: osoby badane są świadome zaistniałego kryzysu finansowego i podejmują decyzje i działania mające na celu zabezpieczenie się przed jego skutkami.

Zebrane dane pozwoliły na potwierdzenie pierwszej hipotezy częściowej, która brzmi: osoby, które wzięły udział w badaniu są świadome zaistniałego kryzysu finansowego. Zdecydowana większość osób, które wzięły udział w badaniu zadeklarowała, że zdaje sobie sprawę z tego, iż nastąpił kryzys finansowy.

Również druga hipoteza cząstkowa, która brzmi: kryzys finansowy wpłynął na decyzje i działania respondentów dotyczące zakupów, rozrywki i planów urlopowych, została potwierdzona. Zdecydowana większość respondentów zaczęła kupować produkty tańszych marek i w większych opakowaniach niż przed kryzysem. Osoby ankietowane w zdecydowanej większości stwierdziły, że musiały ograniczyć wydatki na rozrywkę, a ponad połowa zmieniła plany urlopowe.

Dane zebrane podczas przeprowadzonego badania umożliwiły potwierdzenie również trzeciej hipotezy cząstkowej: osoby ankietowane zabezpieczają swoje gospodarstwa domowe przed skutkami kryzysu finansowego. Najwięcej respondentów zdecydowało się na rezygnację z zakupów wymagających znacznych nakładów finansowych i zwiększenie oszczędności na tak zwaną czarną godzinę.

Czwarta hipoteza cząstkowa zakładająca, że: kryzys finansowy jest postrzegany przez badane osoby jako zagrożenie dla ich gospodarstw domowych również została potwierdzona. Zdecydowana większość osób, które wypełniły kwestionariusze stwierdziło, że kryzys finansowy jest zdecydowanie lub raczej zagrożeniem dla ich gospodarstw domowych.

LITERATURA

- Arestis P., Baddeley M., McCombie J., 2004, *What Global Economic Crisis?*, Palgrave Macmillian, New York.
- Bywalec Cz., 2009, *Ekonomika i finanse gospodarstw domowych*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa.
- Hodoly A., 1971, *Gospodarstwo domowe i jego rola społeczno-ekonomiczna*, Wyd. KiW, Warszawa.
- Kędzior Z., 1992, *Gospodarstwo domowe – podmiot gospodarujący*, IRWiK, Warszawa.
- Kornik D., Kornik S., 2004, *Podstawy finansów*, PWN, Warszawa.
- Mishkin F.S., 1995, *The Economics of Money. Banking and Financial Markets*, Harper-Collins.
- Pałaszewska-Reindl T., Michna W., 1986, *Gospodarstwo domowe – ekonomiczna i organizacyjna baza rodziny polskiej [w:] Polskie gospodarstwa domowe: życie codzienne*, Monografie i Syntezy, red. T. Pałaszewska-Reindl, IRWiK, Warszawa.
- Świecka B. (red.), 2008, *Bankructwa gospodarstw domowych. Perspektywa ekonomiczna i społeczna*, Difin, Warszawa.

Streszczenie

Kryzys finansowy, który zapanował w ostatnim czasie miał ogromny wpływ na funkcjonowanie polskich gospodarstw domowych. Głównym źródłem procesu gromadzenia dochodów pieniężnych są często wynagrodzenia za wykonywaną pracę członków gospodarstwa domowego, które mogą być wspierane poprzez wcześniej zgromadzone oszczędności lub zaciągane pożyczki

i kredyty. Wiele gospodarstw domowych zostało postawionych w trudnej sytuacji finansowej ze względu na zwiększenie wydatków dotyczących między innymi kredytów zaciągniętych w obcej walucie. Opracowanie porusza zagadnienia dotyczące zarządzania budżetami domowymi w warunkach powstałego kryzysu finansowego. Empiryczna część opracowania przedstawia dane uzyskane od respondentów, którzy zgodzili się wypełnić kwestionariusz. Wyniki badania wskazują sposoby radzenia sobie z kryzysem finansowym przedstawicieli gospodarstw domowych i ich stosunek do samego kryzysu.

Managing of Household Budgets in Conditions of Financial Crisis

Summary

Financial crisis, which succeeded in the recent past had a quite big impact on the functioning of Polish households. The main source of gathering monetary income in households are often incomes for work carried out by their members, which may be supported by previously collected savings or from loans and credits. Many households have been placed in a difficult financial situation due to the increase in expends relating to credits contracted in a foreign currency. This study shows issues concerning to the management of households budgets in terms of the financial crisis. The empiric part of this study presents data collected from respondents who agreed to complete the questionnaire. The results of the study indicate ways of coping with the financial crisis and the point of view of household's representatives about it.